

DIN DISCURSURILE

LUI

ALEXANDRU LAHOVARI

ROSTITE LA CAMERA ȘI SENAT

DISCURS

ROSTIT ÎN ȘEDINȚA SENATULUI

De la 14 Decembrie 1894.

In prea puține cuvinte mă voi răfui cu onor. d. Urechia. Două zile d-sa a vorbit, mi-ai veți permite să resum în 20 minute obiecțiunile care le opun politice...

Inainte de toate voi face dreptate către d. Urechia; d-lui, ca președinte al Ligii culturale, s'a pus în capul unei opere care, în sine, poate să fie utilă și patriotică, dar care nu trebuie să fie abătută de la scopul său, nici să iasă din marginile convenite, căci atunci ar deveni primejdioasă, și răul ce l-ar face în realitate ar covârși tot binele care ar fi fost în intențiune.

Ași fi dorit, dar, ca în asemenea calitate, d-lui să vorbească cu un spirit desbrăcat de pasiune, fiindcă d-lui nu este ca d. Sturdza în arena luptelor de partid, și d-lui, dacă preșidează la o lucrare culturală de care toți Rominii se interesează, dacă vrea să ne cultive pe toți, ar fi trebuit să dea la o parte din discursul d-sale insinuările rău-voitoare, atacurile nedrepte, afirmațiunile contrarii adevărului, în sfârșit, tot ce poate întinca o operă care, din natura ei, ar trebui să fie luminoasă, senină și patriotică, fără exclusivism și fără părtinire; căci d-lui face un rău serviciu acestei asociațiuni, în capul căreia se pune, căutând să facă dintr'însa un instrument de partid și aripa dreaptă sau stângă a partidului liberal-național. Nu aceasta a fost intențiunea generoșilor donatori și generoșilor inițiatori ai acestei asociațiuni; ei s'au gândit să lătească cultura limbii romine fără distincțiune de cutare sau cutare hotar, necum cu distincțiune de partid, și să lătească și cultura curat rominească, ideile rominești, cugetele rominești, și să le răspundească pretutindeni. Iar dacă se va reduce a țurna cite-va buletine mai mult în urnele partidului liberal-național, apoi și destinațiunea acestei asociațiuni va fi denaturată, și rezultatul său va fi mai pre jos de cit ceea-ce punea și trebuia să fie.

V'am arălat ce vrea d. Sturdza și d. Urechia în cestiunea națională.

Nimic mai legitim pînă la un punct, de cit propaganda prin scrieri, prin discursuri și negreșit prin ori-ce mijloace de felul acesta.

Faceți ca cestiunea să fie lătită în lumea europeană, să fie în întregul ei cunoscută pretutindeni de opiniunea publică, care în secolul nostru e suverana popoarelor. Să o facem și să o așteptăm de la dreptatea permanentă, de la forța împrejurărilor, care e tot-d'auna mai tare de cit voința oamenilor și care la rindul lor obțin victoria neașteptată la ceasul însemnat de providință, adeseori fără concursul acestor și cite odată chiar în contra unor concursuri nedibace și pripite, și să așteptăm o îndreptare a unei stări de lucruri pe care nu m'am sfiit nici odată să zic că nu e bună, deși sint ministru pe această bancă, cuvintele pe cari d. Sturdza n'ar fi avut nici odată curajul să le spună dacă era aci.

Dar eu ți-am pus numai această întrebare: când vei veni d-ta la guvern, ce vei face? Vei face nota aceasta, care dacă nu este tragică, devine caraghioasă, ori vei trage sabia și vei trece Carpații

singur, pentru că, pentru moment, toată lumea vrea pace? Eu, ți-am făcut între-barea, crezînd că o să te pun și pe d-ta în incurcătură. Aci, însă, ai fost foarte meșter, mi-ai făcut eri un răspuns foarte zdrobitor, mi-ai răspuns printr'o frasă latinească pe care nu ai tradus-o, dovedind, poate, că nu ai înțeles-o; mi-ai zis: Quod licet Jovi, non licet bovi, ceea ce e permis lui Jupiter, adică mie, nu e permis... animalelor rumegătoare, adică d-voastră! Adevărat răspuns de om de Stat, de om serios!

Ei bine, la un asemenea argument mă înclin. Vei face aceeași politică cum o fac și eu, te vei uita, ca și noi, cu durere sinceră la ceea ce nu poți împiedica. Nu vei face nici o notă de amenințare, vei face chiar cite-va note de scuza, pentru că prea ai fost aprins în opozițiune, și cînd vom veni noi, opozițiunea de atunci, să te întrebăm:

— Ei, d-le ministru, acum cite-va luni sau ani, iată ce ai spus în Senat, ce faci acum? D-ta vei răspunde cu mândrie: eu sint Jupiter, eu pot să fac tot! (Ilaritate). Mie totul mi se cuvine, totul îmi șade frumos! (Ilaritate).

Concluziunea acestor fapte este, d-lor, că ori cât de gingașe, de delicate, ar fi cestiunea națională și pozițiunea în care ne-am găsi, guvernul a păstrat atitudinea cea mai corectă și cea mai demnă tot într'un timp.

In asemenea împrejurări delicate puși între îndatoririle internaționale cari nu se pot tăgădui de nimeni și mai cu seamă de d. Sturdza, și între sentimentul național aprins, surescitat prin împrejurările regretabile pe cari le cunoașteți, ne era foarte greu, ca guvern, să păzim o linie dreaptă, pe un teren așa de strîmt, fără să șovăim în dreapta sau în stînga, și să nu ne facem vinovați de necorecțiune și imprudență, lăsînd a se produce în libertate manifestațiuni, ca acele ce s'au încercat, sau de violență și de pri-pire, lovînd printr'o represiune prea tare simțimîntul național, foarte simțitor, în acel moment. Trebuia dar să-l atingem cu un corp bolnav, cu multă băgare de seamă. Ei bine, noi credem că am păstrat măsura între îngăduiri imprudente și represiuni violente!

Guvernul și-a îndeplinit întreaga datorie, a lăsat să se producă unele lucruri pentru cari d-voastră vi s'ar fi făcut părul măciuca în cap, numai dacă v'ați fi gândit la ele.

Ast-fel, au fost și discursuri și intru-niri și chiar plimbare pe strade cu torțele aprinse, cîntînd: «Deșteaptăte Române».

Cu toate acestea, atitudinea guvernului a fost așa de leală și cinstită, față cu guvernul austro-ungar, în cât nu a fost un moment măcar o umbră asupra relațiunilor noastre regulate, necum scuze, umilînțe, explicațiuni. (Aplause). Guvernul, cînd a lucrat ast-fel, d-lor, a apărât onoarea țării și a Corpurilor legiuitoare cari l'au onorat cu încrederea lor pe care a meritat-o.

De aceea primesc cu recunoștință mărturia pe care onor. comisiune, și sper Senatul ne va da, că am avut o politică onestă, leală, corectă și tot într'un timp mîndră și demnă.

Dar, ni se va zice, cum rămîne cu cestiunea națională? Națiunea română de peste Carpați se perde. Ce facem noi aci?

Cestiunea aceasta este prea mare, prea

vechiă în trecut și după mine are încă lungă dezvoltare în viitor, ca să credem că avem s'o terminăm în anul 1894 aci, numai de cit între d. Sturdza și mine.

Dar se cade să isprăvim aceste des-bateri prin cuvînte de speranță.

Precum într'un spirit de partid, exagerați înăuntru greșeli cari pot scăpa ori-cărui guvern, tot ast fel exagerați pericolul care amenință națiunea romină de peste Carpați.

Cum am mai spus-o, o naționalitate de 3 milioane, care a trecut prin atîtea veacuri de adevărată robie, în secolul al XIX, în secolul presei, al parlamentelor, al opiniei publice, cînd toate cestiuniile vin la lumina zilei și la lumina ideilor generoase, acea naționalitate nu poate să piară.

DISCURS

ROSTIT ÎN ȘEDINȚA CAMEREI

De la 2 Decembrie 1894

D. Al. Lahovari, ministru de externe: D-lor, ca să satisfac pe literații din Camera, să încep a aduce aminte un vers latinesc în această cestiune, de care mă ating cu foarte mare grijă, fiindcă, încă o dată, cuvintele zise de aci au o însemnătate mai mare de cit cuvintele cari le spune d. Delavrancea sau amicul meu, primarul Capitalei, sau chiar d. Sturdza, șeful partidului liberal, cu toate că cuvintele d-lui Sturdza au și ele un foarte mare răsunet, și pentru aceasta, poate, în interesul țării, nu în interesul nostru, sau în interesul partidului d-v. în interesul țării, care este mai presus de cit partidul d-voastră și de cit partidul nostru, l'as fi povățuit prietenește să le cumpănească mai mult de cit a făcut.

Ziceam, d-lor, că trebuie să satisfac pe literații din Camera, și pentru aceasta voi cita două versuri latine cari se potrivesc.

Incedo per ignes Suppositos cinere doloso (Înaintea prin focuri ascunse sub o cenușă înșelătoare).

Nu că mi e frică să mă ard eu, ci mi e frică să nu ne ardem cu toții; mi e frică, mai cu seamă, să nu ardem și să nu frigem foarte rău pe aceia pentru cari de departe ne facem că ne gîndim numai la ei. Ei acolo fac închisoarea, cînd noi facem discursuri; ei beau apă turbure a temniței, pe cînd noi bem șampanie în onoarea lor.

D-lor, cestiunea ardeleană, cestiunea națională, dacă vreți, este delicată, este dureroasă, nu o veți tăgădui. Chiar cel mai entusiast și cel mai înflăcărat dintre d-voastre, cel mai sincer dintre d-voastre, nu veți tăgădui că are și oarecare primejdie, și că cuvintele ar trebui măsurate de către opozițiune, precum guvernul este hotărît să le măsoare cu toate provocările și cu toate ademenirile, cu toate îndemmurile, cu prețul chiar, — dacă trebuie, — a primejdiei popularității noastre trecătoare, că mai tirziu viitorul, ne va da o strălucită dreptate. Nu ne putem, dar, avînta, fără multă precauțiune în asemenea materie.

Îmi pare rău că d. Sturdza a mers așa crescînd în sesiunea trecută și în sesiunea de eslimp, fiindcă nu știu ce va rămîne pentru sesiunea viitoare.

Cit pentru noi, ne mindrim cu faptul că ne-am îndeplinit către țară întreaga noastră datorie, ferind-o și de umilirii și de pasuri necugetate, căci ce era mai greu este că erăm puși între curentul de simpatie, de înfrățire, de durere de aci și între datoriile noastre internaționale de dincolo; noi, zic, am știut pe o cale strîmtă și periculoasă, între două prăpăstii, să mergem fără să șovăim, lară să vestejim, fără să vătămăm nici sentimentele d-voastre ale tutului, nici să periclităm relațiunile noastre internaționale. (Aplause).

Noi ne-am făcut datoria întreagă pentru țară, și ne-am făcut-o fără a aduce țării nici încurcătură, nici înjosiri. (Aplause prelungite).

Noi nu cunoaștem, nici calea umilirilor, nici formula scuselor, și cînd vom fi siliți să ajungem acolo din cauza imprudențelor voite ale opozițiunii, vom părăsi acest loc. (Aplause).

Și vom trece pana acelor cari sint și meșteri și experți în asemenea redacțiune.

Poate că d-lor atit așteaptă, poate că asta voesc; dar eu nu doresc o asemenea guvern, care de la început să vestejească mindria țării mele, nu doresc să mi se stringă inima de durere, cînd voi vedea că un ministru român intrînd în ministerul afacerilor străine al regatului rominesc să fie silit a închina fruntea în fața străinului, încă după pragul ușei. (Aplause prelungite).

Vă este indiferent. Eu pot să incre-dințez și chiar să iscălesc de pe acum că veți face ceea-ce am făcut noi, și ceva mai mult, fiindcă veți veni bănuți la guvern și veți trebui să vă spălați bine. Nu este practic, fiindcă ce ni se cere? D. Sturdza a spus în discursul d-sale: «Cetățenii romini din regat să tacă! Să nu ceară de la guvern ca acesta să se facă apărătorul confracților lor maltratați și să-și facă datoria.»

Care datorie! Și prin ce mijloace! Aceasta se ferește a o spune!

Cum să mă fac apărătorul fraților mei maltratați? Nu pot să o fac de cit cu un singur mijloc: fiindcă frații mei maltratați sint supuși oficial împărăției Austro-Ungare, și fiindcă eu trebuie să mă fac apărătorul lor; nici an de cit să cer guvernului austro-ungar schimbarea legii electorale, înființarea limbii romine în administrațiuni și școli, aducerea înapoi de la Cluj la Sibiu a juriului, încetarea proceselor de presă și gra-ciarea condamnaților. Vedeți? Și toate acestea ar fi lucruri de dorit, nu mă tem să o spun; dar eu, ministrul regatului romin să cer aceasta! Și cînd mi se va refuza, de sigur, și în ce termen? A doua zi ori trag sabia, nu sabia care o trageți d-voastră așa de des, a lui Mihail-Vitezul de la 1600, dar sabia lui Carol I, Regele Romîniei (aplause); și trebuie trasă imediat, dacă nu voiți ca țara noastră să rămîna umilă și caraghioasă. Ei, în ce împrejurări? În împrejurările actuale? Presupunînd că această politică de nebunie ar fi primită un moment, cu cine? Ce fel? Toată Europa declară: și întreita alianță și Franția și Rusia doresc pacea în Europa, și eu, învins sau convins de d. Sturdza, voi ridica o cestiune de felul acesta, în care nu poate să sfișcească de cit printr'o umilînță singeroasă sau un resbel ne-bunesc.

Onor. d. Filipescu ne-a dat o idee, că în conversația ce vom avea cu oamenii de Stat ai Europei, să le pun în vedere cestiunea aceasta. D-le Filipescu, sentimentele d-tale sint foarte onorabile, dar cestiunea este cunoscută; cred că o cunosc toți oamenii de Stat din Europa. D-ta fîmi spu să vorbească cu ei; și îmi dai permisiunea să nu-ți răspund, și mi acorzi încrederea.

Ei bine, uzez absolut de permisiunea ce mi dai să nu-ți răspund și cred de sinceră încrederea d-tale și această încredere o cer și de la Camera.

Ar fi, zic, primejdios, necorect, ne-folositor, dar mai mult de cit alții, păgubitor, pentru noi, căci am suferi o umilire pe care nu am putea de cit să o înghițim, sau să o rețezăm cu spada; și asemenea națiuni cari nu ar putea să răspundă cu spada la o umilire, nu sunt destinate la o viață foarte lungă.

Aceasta ar fi încă și mai supărător pentru Rominii din Transilvania, căci pe lingă ceea-ce s'a pufut petrece, s'ar putea escita în contra lor și mai mult șovinismul Maghiarilor, pe care dinșii îl numesc patriotism.

Națiunile europene au două cuvinte astăzi pentru aceeași idee: patriotism se numește patriotismul lor, și șovinismul patriotișmul vecinului. Dar fie un cuvînt sau altul, nu vă indoii că prin asemenea intervențiune ai surexita acest sentiment peste măsura de la vecinii noștri și tot consingîntii noștri ar plăti scump niște speranțe pe cari le-am deștepta fără ca să le putem îndeplini.

D. Sturdza m'a acuzat de trei lucruri: întâiu, de ce sint nepăsător; al doilea, că l'am calomniat ca iridentist, și al treilea, că așa fi negat, într'un discurs al meu, faptele dureroase petrecute peste mîni și denunțate de d-sa la tribună. Cite-și trele acușațiuni sint nemeritate și trebuie să fie limpezite. Nepăsarea este o cestiune de apreciere. D-sa poate să zică că sint nepăsător; eu poate să zic că sint foarte simțitor, dar din nenorocire nepunctuos. Este dar o acușațiune pe care o las fără să răspund.

Dar nu este adevărat că am zis, în discursul meu, că toate arătările d-lui Sturdza sint invențiuni. Mai întiu, era vorba, anul trecut, mai mult de niște devastațiuni săvîrșite de o mulțime sălbatică. Îmi combateți discursul din anul trecut cu fapte petrecute în anul acesta.

In privința faptelor regretabile de la Turda, eu am zis: D. Sturdza ne spune... Oare acesta este un mod de a zice că cele spuse de d. Sturdza nu sint adevărate? Dar d-lui a afirmat că violențele s'au petrecut cu știrea și după îndemnul guvernului ungar. La această afirmare am făcut restricțiunea foarte firească, și am zis: Nu putem ști pînă la ce punct toate aceste lucruri sint adevărate.

D-lor, în care cestiune nu este exagerațiune, mai cu seamă în cestiunile acestea de mișcări obscure ale unei populațiuni întăritată, și iată la ce am redus indoiala: și cel puțin eu cred că violențele de stradă nu pot să se petreacă nici cu permisiunea, nici chiar cu îngăduirea guvernului din B.-Pesta.

Ceea ce am zis atunci, zic și acum, și nu cred că este un guvern civilizat care să permită ca mulțimea să dărîme casele oamenilor.

Dar aceasta a fost un incident. Strim-tați cestiunea. Cine nu știe că este o luptă în regatul vecin între naționalism

și centralizarea maghiară. Dar cine nu știe cite s'a-au petrecut în această afacere atita vreme cu făcerea, cu invoirea și complicitatea d-voastre, cum v'am arătat-o?

D. Sturza mă acuză că l-am poreclit iridentist. Din contra, eu am spus că d-șsa nu este nici măcar convins. Dar cine a aruncat întâiu acuzațiunea de iridentism?

ceștiunile inferioare și naționale, cit și în ceștiunile externe și internaționale, atât și nimic mai mult. (Aplause).

cul de copt, fie făcute de instigatorii cari, fără să aibă senza sentimentelor lor juvenile, îi împing la asemenea manifestațiuni, pentru scopuri puțin respectabile, pentru scopuri criminale. (Aplause).

Sabia României nu va fi trasă de cit la ceasul cuvenit, și de cel care a știut să o poarte cu atita demnitate și care a ilustra o în alte lupte, a cărora memorie glorioasă va face pururea să bată inima românească. (Aplause).

Numărul și se află în depozit general numai la LIBRĂRIA LA BISERICA ALBĂ București, Calea Victoriei, 85

INSTITUTUL de FETE „EDUCAȚIUNEA ROMÂNĂ” sub direcțiunea d-nei ELISA MANLIU 142.—Calea Moșilor.—142.

Avis important De oare-ce nici anul acesta nu se vor face divizionare la liceele Statului (din București) și de oare-ce elevii eșiți din clasele primare din acest an nu pot începe în cl. I de la sus numitele licee...

Dicționarul FRANCEZO-ROMÂN de MARIU ȘĂINEANU Autorul a întreprins publicarea acestui Dicționar, cu toate că există patru mai vechi și două recente...

INSTITUTUL DE DOMNIȘOARE „FAMILIA” Fondat la 1 Septembrie 1896 Reautorizai cu No. 7.505

Liceul MODERN de băeți București. — Calea Victoriei 190. Sub Direcțiunea d-lor: dr. M. Brândza și G. C. Dragu.

INSTITUTUL de DOMNIȘOARE „POMPILIAN” București, Calea Rahovei, 64-66

Noul Institut D. D. PASTIA Fondat în 1887 I A Ș I Strada BANU, 8 (Casa Clitka)

PREȚURILE 1 exemplar broșat 5 lei, 1 „ legat în pinză 6 lei. EDITORII: D. Ciocanelii, inginer, are în proprietate seale:

Librăria SOCECĂ & Comp recomandă următoarele publicațiuni noi: Pentru cursul primar

„Despina Doamna” Institut de educație pentru Domnișore BUCUREȘTI, 19, Strada Badu-Vodă, 19

De Inchiriat In Palatul Dacia, Str. Lipsican, 1: LOCUINȚE. In Strada Regală, No. 16 și 18: PRAVĂLI și LOCUINȚE

De INCHIRIAT de la Sf. Dumitru, următoarele: Strada Criului, 6, un apartament compus din 7 camere pentru stăpîn, 3 p. servitori, baie, apă, canal sistem tout à l'égout.

De INCHIRIAT de la Sf. Dumitru, următoarele: Strada Criului, 6, un apartament compus din 7 camere pentru stăpîn, 3 p. servitori, baie, apă, canal sistem tout à l'égout.

Librăria SOCECĂ & Comp recomandă următoarele publicațiuni noi: Pentru cursul secundar

Liceul KAPRI Sub Direcțiunea d-lui M. MUREȘIANU Strada Știrbei-Vodă, 37.— București

Dr. CORNELIU Medic secundar la Institutul Materialitaea Boala de femei și feceri Institutul Materialitaea.

Institutul de Domnișoare Paulina Lupu-Antonescu București.—Strada Fintinei, 22

Dimitrie S. Nenișescu Advocat 12, Strada Regală, 12.

Dr. Georges Diamandy (din Brăila) Primește Consultațiuni Viena X. Hebrgasse, 12.

Dr. STERIE N. CIURCU IX Polikangasse—No. 10, Viena

Dr. CORNELIU Medic secundar la Institutul Materialitaea Boala de femei și feceri Institutul Materialitaea.

Institutul de Domnișoare Paulina Lupu-Antonescu București.—Strada Fintinei, 22

Dimitrie S. Nenișescu Advocat 12, Strada Regală, 12.

D-rul ION NANU Fost medic secundar al Spitalilor din București

Dr. STERIE N. CIURCU IX Polikangasse—No. 10, Viena